

Ümit Kardaş: İttihatçı devlet: Rumlar-Ermeniler-Araplar-Kürtler

Posted on 07/12/2019

Londra Antlaşması'yla Osmanlı İmparatorluğu sadece Rumeli'yi kaybetmemiş, Ortadoğu'da yaşayan Hristiyanları ve Arapları da kaybetmişti. Söz konusu unsurlar asimile olmamışlardı ve aynı ırktan oluşan yeni devletlerin imparatorluktan ayrılma başarısını göstermeleri nedeniyle de artık boyun eğmeleri mümkün değildi.

Helenizm'in Batı Anadolu ve Karadeniz (Pontos) bölgelerinden İç Anadolu'ya uzanması, Rumların eğitim ve ekonomik gelişme açısından Türklerden daha üstün olmaları Jön Türkler için korkutucuydu.

Rumların dışında kalabalık ve gelişmiş başka bir millet ise Ermenilerdi. Jön Türkler, bu iki unsurun devletin varlığını ve gücünü tehdit ettiğini, uçurumun eşiğine geldiğini, bu sonucun hoşgörülü davranmaktan ve söz konusu unsurların devletin güçlü olduğu zamanda yok edilmemesinden kaynaklandığını düşünüyorlardı. Almanların da etkisiyle Hristiyanların ekonomik ve politik güç olarak devleti ele geçireceklerine inandılar.

İkinci Balkan Savaşı'ndan sonra Hristiyan unsurların yok edilmesine, servetlerinin her türlü yolla Türklerin eline geçmesinin sağlanmasına karar verildi. Bu hedefe ilişkin sistematik plan 10 yıllık sürede, kesintisiz, duruma göre bazen sıkı ve şiddetli bazen gevşek uygulanacaktı.

1913 sonbaharına doğru siyah kalpaklı, kadife pantolonlu fedailer örgütlenmeye başlamıştı. Bir taraftan eylemci bir silahlı güç organize edilirken diğer taraftan yoğun bir propagandayla halk hazır hale getiriliyordu.

Gazeteciler okurları tahrik edici yazılar kaleme alıyor, halk fanatikleştirilmeye çalışılıyordu. Panislamist Derneği'nin üyesi Hüseyin Kazım şunları yazıyordu:

“Aramızda böyle imansızların varlığı bizim için bir yara olup, dinimiz için bir küfürdür. Bunlara karşı her ilişki bizim için bir leke olup, her türlü bağlantı ruhsal beladır... Bizim için her Hristiyan işgal ettiği makam ne olursa olsun, sırf Hristiyan olduğu için kör olup, insanlık haysiyetinden yoksundur.”

Başta Rumlar olmak üzere halkta Hristiyan nefreti uyandırmak için her şey yapıyordu. Türk halkının bu unsurlar var oldukça fakir kalacağı, Müslümanların hayatlarından ve şereflerinden emin olamayacakları, devletin tehlikeye maruz kaldığı belirtiliyordu.

Elden çıkan iller haritalarda siyah renkte gösterilerek, intikam sözcükleriyle okul duvarlarına asılıyor, hatipler ve propagandacılar intikam ve nefret söylemleriyle ülkenin değişik bölgelerinde görev yapıyorlardı. 1914'te Rumlara karşı başlatılan zulüm, 1915'de Ermenilere yönelecekti.

31 Mart 1909'dan önce alt rütbeli subaylar yeni bir mezhep haline gelen Turancılık konusunda eğitiliyorlardı. Etnik kimlikten hareket eden İttihatçıların hiçbir zaman asimile edemeyecekleri belli olan Araplara hoşgörüle bakmaları mümkün değildi. Bu zihniyete göre Türk olmaları imkânsız olan Araplara vurulacak darbeye aşağılanmış bir uyruk olarak başkaldırmaları önlenmeliydi.

Araplar zaten hiçbir zaman Türk hâkimiyetini gönülden kabul etmemişlerdi. Kendilerini İslam'ın ve kendi dilleriyle yeryüzüne inmiş Kuran'ın sahibi olarak en asil ırk olarak telakki ettikleri açıktı.

Arap dilini ve geleneklerini bilmeyen Türk kökenli memurların yetkilerini suiistimale ve baskıya yönelik olarak kullanmaları da onları huzursuz ediyordu. Hak taleplerine yönelik

başkaldırılar, bastırmalarla engelleniyordu.

Asir ve Yemen Türk mezarlığına dönüşürken, Yemen halkı türkülerinde develerin ulduğundan, koyunların meleştiğinden, Türklerin katlettiği ırklarının erkeklerine kadınların inilti içinde babalarla birlikte ağladığından söz ediyordu. Yemen sadece İmparatorluğun merkez ve çevresinde algılandığı gibi tek taraflı bir acı yaşamıyordu.

Arapça konuşan bölgeler arasında Türklerin gözüne en çok batan Suriye idi. Suriye halkı zengin sınıfsal bir güç yaratmıştı ve Avrupa ile devamlı temasta olduğundan ileri bir noktadaydı.

Suriye’de yaşayan Hristiyanlar ve Müslümanlar köklerinin bilinciyle Suriye için ortak bir hayat kurmak ve sürdürmek istiyorlardı. İttihatçılar bu nedenle öfkeliydiler. Hristiyanlara ve Araplara yönelik şiddet politikalarını uygulamak için uygun bir zamanı bekliyorlardı.

İttihatçıların kaybetme pahasına da olsa Araplara özerklik tanıma niyetleri yoktu. Kafkasya ve Türkistan düşleriyle kendinden geçmiş İttihatçıların ilk hedefi Fransız desteğiyle özerklik kazanmış olan Lübnan oldu.

Lübnan’ın özerkliği 1 Kasım 1916’da kaldırıldı, Hristiyan yönetici Ohannes Kuyumcuyan görevden alınarak yerine Pantürkist Ali Münif atandı. İstanbul mebusu Salih Cimgöz Meclisi Mebusan’da olayı şöyle değerlendirdi:

“Eskiden Türkiye’nin vücudunda çiban olan Lübnan, şimdi artık onun bir parçası olmuştur.”

Lübnan’da hayvanlara el konulması, tohum eksikliğinin yarattığı kıtlıkla birleşince açlık baş gösterir. Lübnan mebusu Emir Adil Bey 10 Mart 1917’de Meclisi Mebusan’da binlerce kişinin ölümünden söz ederken şunları söyler:

“Lübnan ve Beyrut’ta dinamitle ekmek aynı manaya gelmektedir. Mesela Şam’dan gelen bir tüccar veya bir şahsın eşyasında bir okka unun bulunması yasaktır.”

Lübnan’ın dışında Suriye’de de develere el konulması sonucu nakliyenin imkânsız hale gelmesi, un karşılığı kâğıt para kabul edilmeyişi açlığa neden olur. Araplara uygulanan zulümde başrolü oynayan Cemal Paşa, tüccar ve bankerleri sürgünle tehdit ederek kâğıt para ile altını dengede tutmak istemesine rağmen, aradaki fark büyümeye devam eder. Amerika’nın yardımı da kabul edilmeyince köylerde nüfusun büyük bir kısmı yok olur.

Cemal Paşa, Suriye’nin önde gelen liderlerini özellikle makam ve eğitim bakımından ön sırada olanları tutuklatarak askeri mahkemede yargılatır. Heyeti Ayan üyesi Abdülhamit Zohravi, eski mebus Şefik el Müeyyid’in de aralarında bulunduğu 36 kişi idam edilir, bu kişilerin dışında kalanlar ise ağır cezalara mahkûm olur.

Askeri mahkemenin mahkûmiyet kararında belirtilen suç gizli örgüt üyeliğidir. Örgütün faaliyeti ise Suriye’nin özerkliğini sağlamak ve bu amaca varmak için İngiliz ve Fransız diplomatlarıyla ilişki kurmak olarak belirtilir. Bu ilişkileri tespit etmek için Amerikalıların mühürledikleri Fransız konsolosluk binasının damgaları sökülerek arşivden evrak çalınır.

Mahkûm edilenlerin aile ve akrabaları Suriye’den Anadolu’ya sürgün edilir. Bu sürgünün Ermeni ve Rum tehcirlerinden farkı, bu yeni kurbanlara takas yoluyla yapılan toprak değişiminden elde edilen gelirin bir kısmının tazminat olarak verilmesiydi. Böylece baskı, zulüm ve tehcir yöntemleriyle Suriye halkının ileri gelenleri yok edilmiş oluyordu.

Askeri mahkemeler kapalı çalışıyor, avukat kabul etmiyor, verilen kararlar hemen infaz ediliyordu. İdamlardan önce Mekke emiri Hüseyin Paşa’nın oğlu Faysal Bey Cemal Paşa’dan idam cezasına mahkûm olanlar için af diler. Cemal paşa bu talebi ret ederek idamları infaz ettirir ve peygamber soyundan gelen Faysal beyi tehlikeli bularak tutuklatmak ister.

Bunun üzerine Mekke emiri Hüseyin Temmuz 1916'da bağımsızlığını ilan ederek Hicaz'ın büyük bir bölümünü işgal eder. Bu başkaldırı İttihatçı hükümete karşıdır, Hüseyin, halifelige karşı olmadığını, padişaha bağlılığını, Cemal Paşa'nın zulmünü Hıristiyanlara yapılanları da katarak açıklar.

İmparatorluğun şiddete dayalı güvenlik politikaları sonucu Arap savaşçılar Suriye ve Mezopotamya'da İngilizlerle işbirliği yaparlar. Böylece İmparatorluk, padişahın hizmetçisi olduğunu söylediği iki kutsal şehri kaybeder ve halifelik büyük ölçüde zaafa uğrar.

Katı merkezîyetçi, ırkçı, milliyetçi ve şiddete dayalı politikalarla, topraktan önemlisi o toprakta yaşayan insanlar ve onların güçleri kaybedilir. İmparatorlukta ne yaşandığından, Arapların Türklere karşı olan tarihsel travmalarından bihaber olan bugünkü iktidar güçlü devletlerin paylaşım ve hükümranlık savaşlarında savrulmakta.

Araplar, İttihatçı politikaların zulmü nedeniyle Türkler hakkında olumsuz bir arka plana sahip durumdadır. Bu nedenle iktidarın Ortadoğu politikası hiçbir gerçekliğe tekabül etmemekte, macera aramadan başka bir anlama gelmemekte.

Ortadoğu coğrafyasına askeri güçle müdahale etmek burada yaşayan Arap, Kürt halkları ve Hristiyan unsurlar bakımından tepkiyle karşılaşılır. Bu müdahale Türkiye'nin güçlü devletlerarasında savrulmasına dolayısıyla içte de uzlaşma ve ilerlemenin önünün tıkanmasına neden olmaktadır.

Ayrıca bu durum Türkiye'nin ABD ve Rusya'dan çift taraflı ve gerekliliği tartışmalı silah satın alınmasına neden olurken ekonomisinin bütün dengelerini bozmakta.

İktidar, Araplara, Rumlara ve Ermenilere uygulanan ittihatçı politikaları tarihten hiçbir ders çıkarmadan Kürtlere karşı uygulamakla vahim bir hatanın içinde.

6,5 milyon oy almış olan HDP'nin eş başkanlarını adeta ölüme mahkûm etmekle Türkiye'ye iyilik yaptığını düşünenler halkların birlikte yaşama azim ve iradesini yok etmekte. Cumhur İttifakı'nın HDP'nin yöneticileri ile oy veren tabanını ayrı tutmaları ise tam bir safсата.

Walter Benjamin'in dediği gibi geçmiş öğrenmek, özgürleşmek ve kurtuluş için önemlidir. Ama geçmiş öğrenmenin niteliği daha da önemlidir. Geçmiş olan her şey hala tehlikeler içindedir ama kefaretime kavuşması için yollar henüz açıktır.

Sorunlarını tartışarak, konuşarak ve uzlaşarak çözen toplumlar medenidir. Sürekli dövüşerek ve şiddet kullanarak sorunları üzerinde tartışmayan ve uzlaşmayan toplumlar gayri medenidir. Şiddet medeniyet kaybıdır.

Türkiye'nin bir gün medeni olmaya karar vermesi umuduyla...

Kaynak: ahvalnews.com